

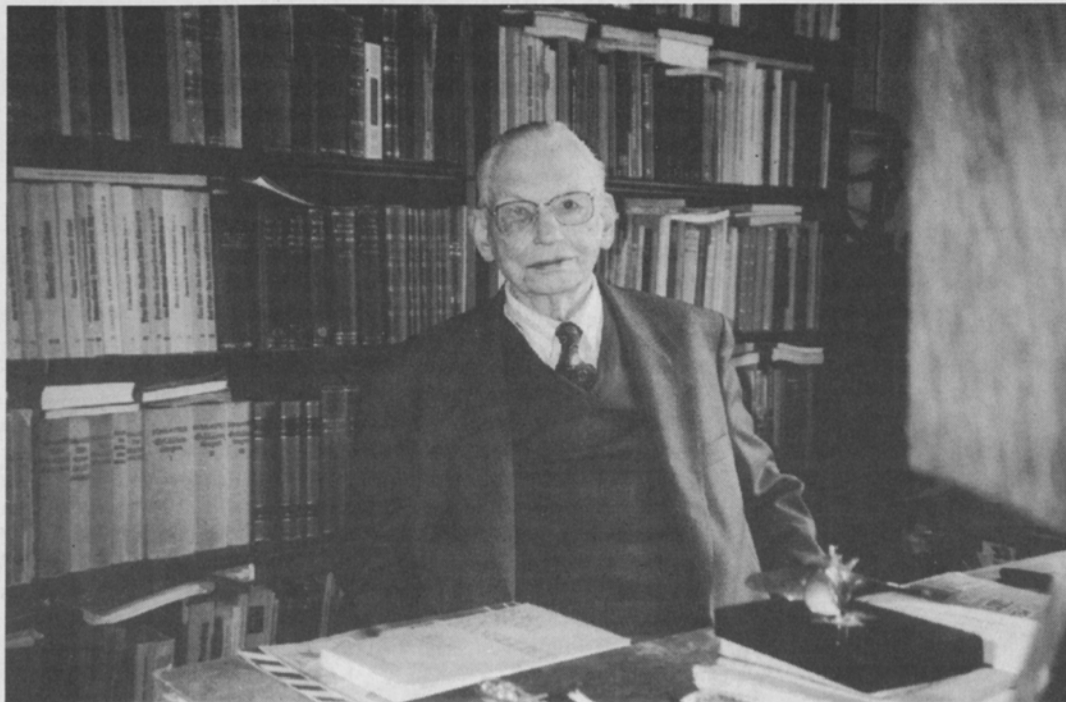
På besøg hos Axel Torm

Han spørger til Jens-Arne og Else og volontørerne. Navnene på nogle af lederne af de messianske jøder i Israel som Maoz og Ben Zvi og Smadja kommer prompte. Alt sammen viser det, at han følger med, selv om han har rundet de 87 år.

Det er Israelsmissionens tidligere mangeårige formand, Axel Torm, der er tale om. Naturligvis. Og hans kone Ruth Torm. Begge følger de levende med i Israelsmissionens arbejde. Og glæder sig over, at Bodil F. Skjøtt kommer på besøg i deres hjem i Køge en formiddag i slutningen af marts. Derefter går turen til Kastrup for Bodil F. Skjøtt. Klokkeren 12.30 tjekker hun ind. Danmarksbesøget er overstået for denne gang. Med årsmøde og interview og gensyn med familie i Danmark. Om aftenen er der gensyn med familien i Israel. Næste formiddag på arbejde på Caspari Centret. Om aftenen på vej med familien til Galilæa. Næste kursus er begyndt. For Caspari Centrets medarbejdere.

Axel Torm har kun været i Israel én gang i sit liv. Det var i begyndelsen af 50'erne, da Anker Gjerding »skulle anbringes«. – Vi havde manden, skotterne havde en skole i Jaffo og visum til en medarbejder, og på den måde kom vi i gang. I forbindelse med Ebenezer-hjemmets indvielse i 1976 måtte Axel Torm aflyse det planlagte besøg på grund af sygdom.

Efter Anker Gjerding kom Hakon Bojsen, som også underviste i Jaffo. Derefter Keld Norup, som fik kontakt med en del unge danskere. – Vi har aldrig i Israelsmissionen lagt skjul på noget. Når vi gik i gang med arbejdet blandt danske unge i Israel, forstod de israel-

Axel Torm ved sit skrivebord i hjemmet i Køge.

ske myndigheder det. Jøder skal selvfølgelig have lov til at have en rabbiner dér, hvor der er jøder. Og danskere skal have lov til at have en dansk præst i Israel for at betjene de danske unge, siger Axel Torm.

– Jeg håber, Jens-Arne og du bliver længe i Israel, siger Torm til Bodil F. Skjøtt. Vi er glade for jeres arbejde. Og vi må ikke glemme, hvad Israelsmissionens primære opgave er.

Selv har Axel Torm holdt fanen højt, hvad angår kirkens forpligtelse til at bringe evangeliet til det jødiske folk – også på tidspunkter og i sammenhænge, hvor det var vanskeligt:

– Ja, efter anden verdenskrig var det vanskeligt. Israelsmissionerne i Sverige og Svejts opførte. Det samme skete i Holland. I alle tre lande havde man haft Israelsmissioner før krigen. Da jeg i foråret 1992 fik lov til at bringe en lille hilsen til

LEKKJ (Den luthersk-europæiske kommission for kirke og jødedom) ved dets møde i Diana-

lund, kunne jeg godt fornemme, at der i den sammenhæng, hvis første formand jeg var, nu

er store divergenser, hvad angår spørgsmålet om mission til jøder. Det er beklageligt, konstaterer Axel Torm.

– Det er vigtigt, så vidt det står til os, at holde liv i samtalen med jøder. Vi kan lære noget. Men vi har også noget at bringe. Og så glæder jeg mig over, at kontakten til og orienteringen om messianske jøder igen har fået en så fremtrædende plads i vort arbejde. Det er jo det, det drejer sig om.

Skal vi gøre dem til lutherske kristne, spørger Bodil F. Skjøtt?

Axel Torm overvejer spørgsmålet og fortæller så om en samtale med en jødekristen, dengang han besøgte Israel:

– Jeg husker, at Israel Weber, en jødekristen, hvis kone var blevet gasset i en koncentrationslejr, spurgte mig, hvilken bekendelse jødekristerne skulle have. Jeg svarede ham nogenlunde sådan: I skal finde frem til en virkelig bekendelse af Jesus, som I selv kan finde jer til rette med, og som vi hedningekristne kan nikke til og sige vort amen til.

Selv står Axel Torm stadig i brevveksling med et par ældre danske jødekrister. Selv om kræfterne ikke er, hvad de har været, holder han stadigvæk af og til møder i Københavnsområdet.

Han finder til sidst et par bøger frem, signerer dem og giver dem til Bodil F. Skjøtt.

Og giver hende et velsignende kindkys med på vejen til Israel.

kk-h

Bodil F. Skjøtt modtager et signeret eksemplar af en af Axel Torms bøger.

Det har de første Jesus-troende jøder gjort tindrende klart

Rejser man til Israel med båd, kommer man til Haifa. Sådan gjorde man i gamle dage. I dag tager de fleste fly til Ben Gurion lufthavnen uden for Tel Aviv. Jeg hører til »gamle dage«. I hvert fald har jeg to gange oplevet at møde Israel ved at sejle dertil. Det var i 60'erne.

Det første, man ser af Det hellige Land, er Baha'i-religionens tempel, der ligger på Karmelbjerget. Baha'i-religionen forsøger i deres tro at forene det bedste fra de forskellige religioner. Elementer fra både jødedommen og kristendommen er også inkluderet.

Når jeg tænker på, hvad Israelsmission er for noget, er det klart, at Israelsmission har noget at gøre med Israel. Med jøder, der bor i Israel, men ikke kun i Israel. »Israel« er ikke kun en betegnelse for staten Israel, som i slutningen af april måned kunne fejre sin 45-års dag, men også for *folket* Israel, altså jøder i det hele taget, uanset hvor de befinder sig. Når man beskæftiger sig med Israelsmission, beskæftiger man sig med spørgsmålet om, hvordan man kan bringe det tilbage til det jødiske folk, som man selv har fået fra

Baha'i-religionens helligdom på Karmelbjerget i Haifa.

– For ikke at falde ind under anklagen for missionsaktivitet har Baha'i-religionen for nogle år siden lovet, at man ikke i Israel vil tage imod folk, der ønsker at omvende sig til Baha'i-sektens lære.

det jødiske folk, nemlig evangeliet.

Men man kan også se på Israelsmission fra en anden vinkel. Det er her, at Baha'i-religionen eller alle andre religioner, de nyreligiøse bevægelser inklusive, kommer inden for synsfeltet.

Fastholder man nemlig, at Israel har brug for Jesus, er det også sagt, at alle andre har brug for Jesus. Baha'i-religionen inklusive. Og alle andre religioner. Os selv inklusive.

En del teologer mener, at Israel ikke behøver Jesus. I Israelsmission siger man det modsatte. Når sagen nemlig skal gøres op teologisk, er det sådan, at hvis Israel *ikke* har brug for Jesus, har vi andre det heller ikke.

Denne basale grundholdning har intet at gøre med antijudaisme eller antisemitisme. Som kristne har vi et særligt forhold til Israel. Men et forhold, der er baseret på, at jøder ikke har brug for Jesus som Messias og frelser, kommer i konflikt med Det Nye Testamente.

I mødet med Israel skærpes opmærksomheden mod, hvad kristentro er for noget.

Den drejer sig om Kristus og hans enestående gerning for al-

le, jøder såvel som ikke-jøder.

Derfor har Israelsmission eller jødemission også betydning for hedningemission.

Har Israel brug for Jesus som frelser, har vi det alle. Har Israel derimod en særstilling, som gør troen på Jesus unødvendig, er der teologisk set åbnet for, at andre mennesker af god vilje heller ikke har brug for Jesus.

Hvad angår synd og frelse, er der ikke forskel på jøder og ikke-jøder. Det har jøden Jesus og de første Jesus-troende jøder gjort tindrende klart.

Kai Kjær-Hansen

Bed for

- ★ **Messianske jøder**
- ★ **Israelsmissionens udsendinge**
- ★ **Situationen i Mellemøsten**

Her er jødedommen indtil videre vinder

»I 1992 lykkedes det 740 mennesker at konvertere til jødedommen i Israel; i 1991 var tallet 593,« skriver Yossi Klein Halevi i en interessant artikel »Den vanskelige vej til jødedommen« i *The Jerusalem Report* (20. maj 1993). Og han fortsætter: »Bag de lave tal ligger en helt bevidst holdning. Mange dommere anser det at lade en ikke-jøde konvertere for et ansvar, det nærmest ikke er til at påtage sig; og ved at prøve at tale kandidater fra det håber de på at kunne bevare omvendelsesprocessens åndelige integritet intakt, som de siger.« For at kunne konvertere til jødedommen skal kandidaten godkendes af en rabbinisk domstol.

I artiklen hævdes det, at til trods for ultra-ortodokse beskyldninger findes der ikke en »omvendelsesindustri« i Israel. Der gives eksempler på omvendelser af tvivlsom art, som man mere eller mindre kan betale sig fra, men det slås fast, at »sådanne tilfælde er sjældne, og for de fleste kandidaters vedkommende er omvendelsesprocessen ikke nogen nem proces.« Det hænger sammen med, at det som regel kræves af kandidaten, at han eller hun accepterer halakhah'en, den jødiske lov, i sin helhed. »Der kan ikke blive tale om omvendelse

Messianske jøder i Israel demonstrerede i begyndelsen af 1993 mod, at nogle Jesus-troende ikke kan få statsborgerskab under »Loven om tilbagevenden«. Nedenfor: Shirley og Gary Beresford, som Højesteret ikke ville give statsborgerskab, med skiltet: »Lad mit folk blive!«

uden en total accept af halakhah'en,« er tidligere overrabbiner Shlomo Goren citeret for.

Nogle kandidater lyver for at få dommere til at skrive under på papirerne. Andre vil ikke gøre det og får dermed problemer, sådan som et ungt par formulerer det: »Vi overholder stadig de jødiske traditioner, endog mere end mange sekulære israelere. Men vi vil ikke lyve over for domstolen og love, at vi vil blive ortodokse. Vi elsker Israel, og dette er vort hjem. Vi har gjort alt, hvad vi kunne, for

at blive accepteret, men ingen kan hjælpe os; loven er i hænderne på de ortodokse.«

På flere punkter kunne man sammenligne nogle af de personer og deres problemer, der nævnes i artiklen, med de problemer, messianske jøder møder i Israel i dag. Det lader vi her ligge.

Her nøjes vi med at sætte fingeren på antallet: 740 personer blev omvendt til jødedommen sidste år i Israel. Spørger man, hvad de var tidligere, gætter man næppe helt forkert, hvis

man forudsætter, at hovedparten af dem var kristne forud for deres konvertering. Måske har kristentroen ikke betydet noget – eller ret meget – for dem. Måske har de aldrig mødt levende kristentro. Måske oplever de nu som jøder en livskvalitet og en religiøs dimension, som de ikke anede noget om før.

Men det ændrer intet ved, at de ikke længere er kristne.

Hvor mange jøder kom i 1992 til tro på Jesus som Messias i Israel? Jeg ved det ikke. Men jeg har hverken fantasi – eller tro – til at forestille mig, at man kan komme op på et antal i nærheden af de 700.

Som neutral iagttagere ville jeg godt kunne forstå, at de jøder, der kommer til tro på Jesus, kan betragtes som tabt for jødedommen – uanset hvor meget de selv hævder, at de er blevet »rigtige jøder«.

Men når der er langt flere kristne, der vender sig til jødedommen i Israel, end der er jøder, der kommer til tro på Jesus, er kampen mod messianske jøder og kristen mission i Israel helt ude af proportioner. I hvert fald når man ser på antallet.

Her er jødedommen indtil videre vinder!

Kai Kjær-Hansen

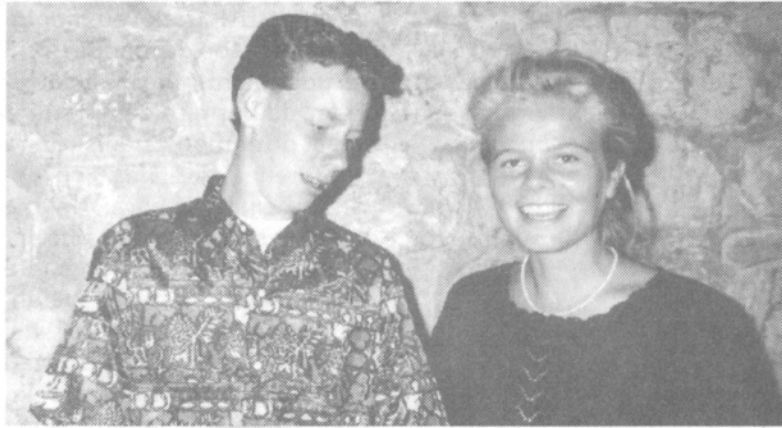
Du danske sommer, jeg elsker dig

Et stenkast fra den såkaldte Gravkirke midt i Jerusalem inden for bymuren lød der glade stemmer, der sang danske sommersange. Og når der ikke var fællessange, var der solist eller koroptræden eller guitar-musik. Og musik fra flygelet og en recitation fra Benny Andersens digtning.

En lørdag aften i slutningen af april i det stemningsfulde lokale ved siden af Korsfarerkapellet i Redeemer Church fandt den danske kirkes forårskoncert sted. Den tog næsten to timer. Men den kvalitet, der kom for dagen gennem de mange varierede indslag, kunne godt tåle det. Hvis aktørernes præstationer er udtryk for et gennemsnit af, hvad unge kan i dag, så kan vi gamle godt pakke sammen.

Mange kristne rejser til Israel for at få en fornemmelse af, at deres tro har jødiske rødder. Og fornemme duften af Zion. Det danske præstepar gør også deres til, at unge danskere mødes med denne duft. En dansk forårskoncert er naturligvis ikke noget, der står i kontrast hertil. Selvfølgelig kan man heller ikke i Jerusalem nægte, hvad man er, nemlig dansk. Og kan li' at synge om den danske sommer, som så ofte har svigtet os, men som man alligevel kan længes efter – ikke mindst efter nogle dage med meget høje temperaturer også i Jerusalem. I »Sangbogen«, som indeholder 106 salmer og sange på dansk, og som Israelsmissionens tidligere volontør i Jerusalem Karen-Marie Baun har produceret, er der også et afsnit med danske sange.

Koncerten var arrangeret af Israelsmissionens volontør Inger-Lisbeth Vestergård Andersen. Aktørerne var hovedsagelig unge danskere, der arbejder på forskellige institutioner i Jerusalem. Konferencieren var Nicolai Skjøtt, som lignede en anden Jørgen de Mylius! Den

Nicolai Skjøtt og Inger-Lisbeth Vestergård Andersen – værtpar for den danske koncert i Jerusalem.

første forårskoncert fandt sted sidste år, begejstringen var så stor dengang, at successen skulle gentages. Hvilket den så blev, med næsten 50 deltagere, der med klapsalver gjorde deres til, at stemningen var høj.

En tysk medarbejder ved kirken spurgte den danske præst Jens-Arne Skjøtt, hvornår den næste koncert finder sted. Han kunne godt tænke sig at være med. Og det tror jeg gerne.

Over Broadway cabaret-melodier og jazz og soul til klassisk musik og rap og recitation og glade danske sange. Og muntre tilråb og klapsalver til aktørerne. Alt sammen for kun fem shekel, dvs. knap 12 kroner – snacks og saftvand og kaffe inkluderet.

Selvfølgelig må han være med. På danskernes præmisser, altså. For ved en dansk forårskoncert i Jerusalem laver

danskere sig ikke om. Ikke engang i Jerusalem. Selv når de synger på engelsk, gør de det på en dansk måde.

Også præstens andagt var dansk. Selvfølgelig. Men den var også kristen. Selvfølgelig. Derfor måtte han også i den afsluttende andagt minde unge danskere om, at ét er at synge glade danske sommersange, når man er glad, noget andet er at holde fast på evangeliet, når livet er surt. Eller rettere: at lade den Kristus komme til, som kan bære igennem vanskeligheder. Det kan han også gøre for danskere, netop fordi dansk kristendom er bundet til det, der skete et stenkast fra stedet med de glade stemmer og den dejlige musik, det sted, som nogle kalder Gravkirken, men som andre kalder Opstandelsens Kirke. Et par danske salmer omrammede den pointe fra Israelsmissionens præst i Jerusalem.

Kai Kjær-Hansen

Lige her det ikke Halleluja-råbende danskere, men visse sange ved koncerten i Jerusalem krævede deltageres medvirken.

